

וְדַבֵּר דְּבַר

מרבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לגדו שליט"א

פרשת פקודי
תשפ"ד
גליון מס' 9

פשר דבר | בעניני הפרשה

מענה דבר

לפני כמה שנים סיפר רבנו שליט"א מעשה מופלא אודות הגאון רבי יוסף קעמפנא וכך מסופר [בהקדמה לעין הבדולח]

"עוד כתב אלי ה"ל: באותן הימים שהיה כבוד חו"ז הגה"ק אב"ד בעיר קעמפנא בא לעירו איש אחד ושמעון שמו, והיה מנגן נפלא ושר בשירים, והמשיך אחריו את ולא חפץ שיעמוד איש כזה במקום קדשינו בביהכ"ס להיות שלוחא דציבורא לפני אבינו שבשמים, אך אנשי העיר שדבקו בו ולא אבו לשמוע בקולו ולעזוב את תאות נפשם ורצו להחזיקו לש"ץ בכל כחותם, והגאון הק' ז"ע הבין וראה שיצמח מזה מחלוקת גדול ואולי יצליח מ"ש וידיהם יהיה על העליונה, ולא ידע לשות עצות בנפשו האם לצאת בכח ועוז נגד המסרבים לקולו או לחדול.

וכתב לכבוד הגה"ק ר' יוסף הצדיק ז"ע שהיה בעת ההוא אבד"ק פוזנא את כל אשר לפניו ושאל עצתו הקדושה והודיע לו את רצון אנשי עיר ומהותו של האיש המשורר, וכתב אליו בנוסח זה: שמעון זה דורש כל האתן שבתורה את החזיר ואת הטריפה ואת הנבילה וכדומה כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פירש, היינו שהוא אוכל מאכלות אסורות ואין לו יראת ה', ולזאת יגיד לו דעתו הק' מה לעשות.

והגאון מהר"י מפוזנא השיב לו מוטב להעמיד צלם ביהל ואל ירבה מחלוקת בישראל לכן יחדול מלצאת ריב נגדם אם אינם רוצים לשמוע בקולו בטוב. כשהשיג תשובת הג' מהר"י שמע לעצתו ונתקבל העובר אורח לש"ץ, אמנם הגה"ק הרב ז"ל לא שבע נחת ממנו מפני רוע מעלליו, ומתחלה דיבר על לבו בכל פעם בדברי מוסר השכל לעוררו לדרך הטוב, אכן בראותו כי לא יועיל מאומה ואינו עוזב דרך רשע, התחיל בחכמתו לקרבו בכל עוז ולכבדו תמיד בבואו לביתו בכוס גדול של משקה המשכרת, וכן בהיותו עמו יחד על סעודת ב"מ וכדומה קרבוהו בספי", ונתן לו בכל פעם כוס אחר כוס, והוא לא הבין כוננת הלב, עד שהרגילו לשתות בכל שמחה שהיה ראבד"ק קעמפנא."

וכשישמע מכך מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל התפעל מזה טובא, וביקש לראות את הדברים בפנים, ומיני אז הכניס את רבנו לכמה עניני ציבור ונתקשרו בענינים אלו.

ויעשו פעמיני זהב טהור ויתנו את הפעמונים בתוך הרמונים על שולי המעיל סביב בתוך הרמונים (לט כה)

ובתרגום: "ועבדו זגין (זוגין) דדהב דכי ויהבו ית זגיא (זוגיא) בגו רמוניא על שפולי מעילא סחור סחור בגו רמוניא.

לכאורה התרגום סותר עצמו, שהרי בציווי תרגם "ופעמיני זהב בתוכם סביב" (שמ' כח לג) "וזגין דדהב ביניהון סחור סחור", כדעת רש"י והרמב"ם שהפעמונים היו בין הרמונים. ואילו כאן בעשייה תרגם "ויתנו את הפעמונים בתוך הרמונים" - "ויהבו ית זגיא בגו רמוניא", כדעת רמב"ן שהפעמונים היו בתוך חלל הרמונים.

ומור"ר הגר"ד לנדא שליט"א יישב על פי ההבדל בפעלים לעיל שנאמר ועשית על שוליו רמוני תכלת ופעמיני זהב בתוכם סביב תרגם ביניהון כרש"י. אבל כאן בעשיית המעיל נאמר ויתנו את הפעמונים בתוך הרמונים על שולי המעיל סביב בתוך הרמונים לשון ויתנו בתוך מלמד שתליית כל הרמונים בשולי המעיל קדמה למתן הפעמונים בתוכם ולא שתלו פעמון ורימון לסירוגין ותרגום בגו רמוז לסדר זה המפורש בגמרא שוליו כיצד היה מביא תכלת ועושה אותן כמין רימונים ומביא שבעים ושנים זגין שבהן שבעין ושנים ענבלין ותולה בו (זבחים פח, ע"ב) (ס' פרשגן)

ל"ט כ"ט ואת האבנט שש משזר ותכלת וארגמן וגו'.

כתב הרמב"ם [הלכות כלאים פ"י הלכה ל"ב] כהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה אפילו במקדש לוקין, מפני האבנט שהוא כלאים, ולא הותרו בו אלא בשעת עבודה וכו'.

והנה הרמב"ם בהלכות עבודת יוה"כ [פ"ב ה"ה] כתב בכל יום הכהנים עולים במזרחו של כבש ויורדין במערבו, והיום עולים באמצע ויורדים באמצע לפני כהן גדול כדי להדרו.

וצ"ע איזה בגדים לבשו אותם כהנים, שהרי בגדי כהונה אינם יכולים ללבוש לפי הרמב"ם, כיון שלא היו עובדים אלא רק עולים כדי להדרו, ואין נראה לומר שלא היו לבושים בבגדי כהונה, שהרי שנינו בסוף פ"ק דמסכת כלים בין האולם ולמזבח מקודש ממנו שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסים לשם וכו', וכתב הר"ש שם דגם למחוסרי בגדים אסור להכנס בין האולם ולמזבח, ופשוט שה"ה למזבח עצמו, וא"כ צ"ע באיזה בגדים עלו וירדו הכהנים ביוה"כ קודם הכהן גדול, וצ"ע.

מ' י"א ומשחת את הכיור ואת כנו וקדשת אותו

כתוב בדברי הימים ב' ו' כי עשה שלמה כיור נחשת וגו' ויעמד עליו ויברך על ברכיו נגד כל קהל ישראל ויפרש כפיו השמימה.

וצ"ע איך עמד שלמה על הכיור הרי הוא כלי שרת, ואף אם נאמר שעשר הכיורות שעשה שלמה לא היו כלי שרת (עני' זבחים נ"ח ב' - נ"ט א' שהיה מקום הכיור מכוון ביותר שיהיה בין מזבח לאהל מועד אבל לא יפסיק בין המזבח לפתח, ושיהיה צפון פנוי מכלים, ולא דקדקו כן בעשרת הכיורות) הרי מבואר בפסוק שעמד על הכיור הגדול, והכיור הגדול ודאי היה כלי שרת, וגם אם נאמר שאין בזה מעילה כי עשה לצורך תפילה ושבח ונאמר מצות לאו ליהנות נתנו. מכל מקום ודאי שאין היתר לעשות כן, שהרי יש בזה בזיון כלי שרת, ועוד מה יאמר מאן דאמר מצות ליהנות נתנו (שהרי פליגו בזה אמוראי ברה"כ כ"ח א' ועוד מקומות), ולכאוי' צריך לומר שעמד עליו קודם שנתקדש להיות כלי שרת.

אך מצינו ברש"י בדה"י שם להלן כ"ג י"ג שביאר את הכתוב והנה המלך עומד על עמודו כדאמר לעיל ויעמוד המלך על העמוד, כי עשה שלמה כיור נחשת וגו', ויעמד עליו ויברך על ברכיו. כמדומה שהוציא הכתוב מפשוטו שלא עמד על הכיור ממש אלא על דבר אחר שנקרא כיור או שהיה מחובר לו עמוד לשם כך, וכפי הנראה פירש רש"י שלא כפשטות הכתוב מחמת קושיא זו.

תולדותיו

להקיף דמות ענקית ומפוארת בכמה מילים קצרות לא ניתן כלל, אך למען ידעו דור אחרון כי עד לפני שנים מועטות התהלך בתוכינו דמות ענקית שכזו בצניעות ובפשטות עד שלא היה נראה לאחד מסובביו כי יש לכבודו ולנהוג בו מנהג כביד, אמרנו ננסה להעלות מקצת על הגליון ואולי לזכות לגעת בשולי גלימתו.

הורתו ולידתו בקדושה בבית הוריו שגידלוהו במסירות עד אין קץ לתורה ולגמילות חסדים, אביו הגאון ר' יואל זצ"ל היה יהודי צנוע באופן מפליא וכל הליכותיו הסתירו את היותו אדם גדול שהיה תמיד מהלך בצדי דרכים ובבגדים פשוטים אך כל מי שעמד על טיבו נוכח לדעת כי מלא וגדוש הוא ש"ס ופוסקים רהוטים על לשונו בבית זה ינק הגר"י את תורתו ומעקות ממש הרביץ בו אביו תורה ומוסר בלבתי הרפות ממנו ולא אף לרגע קט.

עוד משחר נעוריו ניכר בגאון ר' יחיאל זצ"ל כישרונות מבורכים ונדיים ובהיותו כבן עשר שנים כבר נשלח ע"י הוריו לישיבת תפארת ציון בני ברק. אולם עקב היותו בן יחיד להוריו ומקום מגוריהם היה בתל אביב ובימים עברו היה זה נחשב למרחק גדול לא יכול היה לשאת את געגועיו ולאחר שנועץ במרן החזו"א עבר ללמוד בישיבת חב"ד בת"א בראשותו של הגה"ח ר' יוסף שאול

ברוק זצ"ל. כ"כ שימש באותם ימים בישיבה כמג"ש הגאון ר' דוד פוברסקי ומשם החלה קירבתו אל מרן הגר"ד אשר הלכה וגדלה אח"כ בישיבת פונוביז' ונמשכה ביתר שאת עד לפטירת מרן הגר"ד.

בסיום שנות לימודיו ביש"ק גלה למקום תורה בישיבת חברון יחד עם ידידו הגאון ר' ברוך דוב פוברסקי [וכדוגמא לידידות העמוקה ששררה ביניהם סיפר הגר"ד שליט"א כי בהגיעו לישיבת חברון עדין לא היה בן יג' אך כדי שלא להראות שונה נהג כבן מצוות כשהגיעה יום הבר מצוה שלו והוא נותר עם ידידו בישיבה הלך הגר"י ורכש חבילת עוגיות בכדי לחגוג יחידו את הבר מצוה בישיבה ושמוח עמו את היום בו הגיע למצוות] אמנם לאחר תקופה קצרה עת הגיעה הידיעה כי מרן הגר"ד נתמנה לכהן בראשות ישיבת פונוביז' שבו יחידו לחסות בצילו של רבם משנות נעוריהם.

בשנות לימודיו בישיבת פונוביז' נתחבב מאוד על ראשי הישיבה וידוע כי מרן הרב מפונוביז' חיבבו מאוד ואף סיפר פעם כי הרב זצ"ל בשבובו מאחת ממסעותיו גנש בו ומיד נשק לו על מצחו ואמר לו יחיאל מה חידשת בימים אלו שלא שהיית ביש"ק.

עמלו הגדול היה לשם דבר נפשו לא ידעה שובע וסקרנותו התורנית היתה ללא שיעור

וכפי שסיפר בעצמו שבהיותו בחור נסע כמה וכמה פעמים לירושלים עיה"ק נסיעה שארכה זמן רב בימים ההם ועלה אל ביתו של מרן גאב"ד בריסק זיע"א כדי לשאת ולתת עמו בד"ת ואף בערוב ימיו היה חוזר על דברי הגר"ז כפי שאמרם במדויק וכן דברים שהוסיף אח"כ בנו הגדול של מרן הגר"ז הגר"ד זצוק"ל. כ"כ רבות היה יוצא ונכנס בבית מרן החזו"א נשא ונתן עמו בדברי תורה וכמה מדבריו אף הובאו בספר מעשה איש.

חברותא במס' יומא

בשיחה עם רבנו על דרכי הלימוד דיבר על סוגיית לימוד סדר קדשים: "בלימוד קדשים צריך למצוא טעם, ולא כולם משיגים את זה. זה סוג מסוים של 'לומדות'. הנה, אקריא לכם רמב"ן המבאר את ההבדל בין לימוד קדשים ללימוד נזיקין".

ושוב, ניגש רבינו לארון הספרים, כשהוא מקדים ומבאר: "בגמרא בבבא מציעא (קט, כ) ואומר אחד האמוראים לחברו ששאלו שאלה מסוימת - 'כי מטית לשחית קדשים תא ואקשי לי', ויש שם שני פירושים בראשונים, אם מתכוון לומר שהקושיה הגונה ועל כן יש להמתין ללימוד קדשים שהוא לימוד עמוק, או שבא לדחותו.

והרמב"ן שם מבאר את ההבדל בין קדשים לנזיקין, וזו לשונו: 'והקושיות וההויות יותר מועילות בסדר נזיקין ובדיני ממונות מסדר קדשים, אע"פ שהוא חמור והכל צריכים שם

עם ייחודו ורועה מרן ראש ישיבת סלבודקה שליט"א

לגמרא. כלומר, הקושיות והתירוצים שיש בסדר נזיקין מועילים מאד, והם בונים יותר את הלימוד וההלכה, אך בקדשים, זקוקים יותר לידיעות ולגמרא.

"אני בישיבה למדתי מסכת יומא, שהיא כולה (חוץ מפרק אחרון) בעניני קדשים, ושמענו שיעורים ממרן הרב מפוניבז' זצוק"ל. למדתי בחברותא עם הגאון דבי יחיאל צוקרוב זצוק"ל. אני זוכר, שהייתה לי אז משיכה גדולה ללמוד מסכת חגיגה, בשל חיבורו של רבנו ה'טורי אבן' על מסכת זו. מאד אהבתי ללמוד את הספר הזה, ועל כן היה לי חשק מיוחד ללמוד את המסכתות שעליהן חיבר הוא את ספרו.

לימים, סיפר לי שאר בשרי, כ"ק האדמו"ר מסטריקוב זצוק"ל, שהיה גברא רבה ותלמיד חכם מופלג, תלמיד מרן הגר"ז זצוק"ל, שהוא זוכר שבפולין גם היה מאן דהו שהתבטא כך, כנראה שזו תכונה פולנית..."

וכידוע, שאותו טורי אבן - הלא הוא רבנו השאגת אריה - כתב גם על יומא את ספרו 'אברות ארי'. "אתם יודעים אולי מי הדפיס את הגבורת ארי על יומא?" שואל רבינו ומפנה אותנו לארון העומד בזווית החדר, "שם בתוך שקית, יש את הג'בורת ארי". ואכן, מתוך שקית אנו מחלצים כר' אברות ארי' מתפורר, שדרתו אבדה מזמן, ודפיו גדושים הערות. [אחד הנוכחים מציע באדיבות להשיג כרך חדש ומתוקן - ונענה בשלילה כמובן.]

ראש הישיבה שליט"א מקריא משער הספר את הנוסח - "יצא לאור ע"י הרב ר' ישראל מאיר הכהן מראדין נ"י". בחביבה גדולה הוא הופך את הדף, וממליץ לנו להקשיב לעדותו של מרן החפץ חיים זצוק"ל, אותה כותב הוא בשולי הקדמתו לספר הנ"ל: "ישמעתי מהגאון ר' חיים עוזר גראדזינסקי מו"ץ דילנא, שחזונו הגאון מוהר"ר אלי אליעזר זלה"ה ואבי זקנו הגאון מוהר"ר יצחק זלה"ה, בלמדמס' יומא, היו משתעשעים בכתב יד הזה שהי' מונח בוילנא כל הזמן. והגאון ר' חיים עתר הי' משתוקק ג"כ להוציא לאור".

"מי היה יותר מבוגר, החפץ חיים או רבי חיים עוזר?" הוא מתפעל עד לאחת, "הרי החפץ חיים היה מבוגר ממנו לפחות בעשרים וחמש שנה, והוא מספד לנו שרבי חיים עוזר השתוקק להוציא את הספר לאור... בזמן הדפסת הספר הזה היה רבי חיים עוזר בערך בן ארבעים וחמש, ומרן החפץ חיים מספר על המו"צ דוילנא שרצה מאד להוציא את הספר לאור..."

ידידות עם רבינו

ידידות גדולה היתה להגאון ר' יחיאל זצ"ל עם מרן הגר"ד לנדו שהרבו לשוחח בדברי תורה. ומרן הגר"ד העריכו עד למאוד וכפי שנשמע בהספדו שהאריך לתאר את גודל למדנותו ויכולתו להעמיד דברים על דיוקם ובימי השבעה כשעלה לנחם את בניו הגדיר את למדנותו כי זכה לגלות רבדים חדשים בעומקה של תורה שטובי הלמדנים לא השיגו בה וכך נשמע אף מפי תלמידי חכמים נוספים כי לאחר משא ומתן עמו בדברי תורה בכל תחום וענין הורגש כי אור חדש ננסך על הסוג' עד כי כמעט לא ניתן לחשוב אחרת מרוב בהירות הדברים.

סיפר אחד מנכדיו של מרן הגר"י אדלשטיין זצ"ל כי באחד מימי חול המועד פגש סביו בגאון ר' דוב לנדו ותוך כדי הדברים אמרו אחד לשני את אשר חשים הם כי מיום פטירת הגר"י לא ניתן למצוא את האיש הבהיר שכל ספק באשר הוא בכל מקצועות התורה ניתן יהיה להעמיד בפניו ובכובד משקלו יעמיד הדברים במבחן האמת הניתנים להאמר אם לאו.

[במכתב מהגר"א פינקל בבחרותו כותב: ב"ה בגשמיות אין לי מה להתאונן אבל ברוחניות כמובן אני עוד רחוק מהתכלית אבל בסיעתא דשמיא איך שהוא אני אולי מתקדם מעט דרוש בשלום כולם בשלום דוב לנדו שליט"א ויחיאל (הגר"י יחיאל צוקרוב) שליט"א].

א"י"ה בשבועות הבאים נכתוב א"י"ה אודות (פרשת ויקרא) מרן רשכבנה"ג הגר"ח קניבסקי זצ"ל. (פרשת צו) גיס רבנו הגאון רבי אהרן זקס זצ"ל. (פרשת שמייני) הגאון ר' אברהם רייסנר זצ"ל. (פסח) מרן הגר"ח גריינמן זצ"ל נשמה לקבל חומר עובדות הליכות ותמונות על הקשר שהיו לרבנו יבדלח"ט עמם.